

Flyktninger og asylsøkere i helsetjenesten

Ragnhild Dybdahl

Nils Kolstrup

Reidun Brunvatne | **Flyktninger og asylsøkere i helsetjenesten** Gyldendal Norsk Forlag, 2006 358 sider

Reidun Brunvatne har skrevet denne boken for å dele sine erfaringer fra mange års helsearbeid med asylsøkere og flyktninger i samarbeid med andre i fagfeltet. Forfatterens bakgrunn er fra både psykisk og fysisk helse, og boken retter seg mot mange faggrupper og deler av tjenesteapparatet. En av bokens styrker er at Brunvatne har bred erfaring med behandling av voksne, barn, flyktninger og norske pasienter. Hun har arbeidet med både psykisk og somatisk helse hos flyktninger både i Norge og i utviklingsland. Vi har lest boken fra en psykologs og en fastleges perspektiv.

Boken består av 22 kapitler hvor flere gir bakgrunnskunnskap om flyktninger og asylsøkere i Norge, og det legges stor vekt på møtet mellom helsearbeider, spesielt lege, og flyktninger og på kommunikasjon og tolkebruk. Boken har egne kapitler hvor helse diskuteres spesifikt i forhold til krig, tortur, fattigdom og eksiltilværelsen. Andre temaer som dekkes er smittevern, ernæringsrelaterte tilstander, tannhelse og svangerskapsomsorg og familieplanlegging. Ett kapittel er viet psykiske problemer selv om dette også drøftes i flere av de andre kapitlene. Problemstillinger spesielt rettet mot barn og eldre diskuteres også i egne kapitler. De siste kapitlene gir grundig og omfattende informasjon om helsetjenestens organisering, samarbeid mellom etater og instanser, trygderettigheter, helseerklæringer, helsefremmede og forebyggende arbeid.

Det er en stor styrke at boken har mange pasienthistorier med forfatterens kommentarer. Det gjør boken levende og nær leserens ståsted. Det er positivt at det gis en samlet fremstilling av fagfeltet, ikke

minst i forhold til å bruke boken som lærebok for studenter, selv om dette betyr at ikke alle områder behandles like inngående. Boken har en god gjennomgang av administrasjon, lover og regler. Den er oversiktlig, har god layout og er behagelig å lese fordi den ikke er på høyglanset papir. Generelt er den godt skrevet og lettlest. Det er fint at hvert kapittel har et lite resymé.

Boken har imidlertid også svakheter. Kanskje er målgruppen for bredt definert slik at det er vanskelig å treffe noen gruppe presist, både i forhold til yrkesgrupper og nivå. I noen kapitler blir boken summarisk eller nivået for elementært for enkelte lesergrupper. For eksempel kan gjennomgangen av organiske sykdommer hos flyktninger og asylsøkere bli elementær for leger, og tilsvarende når det gjelder beskrivelsene av psykiske traumer og konsekvensene av disse for bl.a. psykologer. Det hadde vært interessant hvis den praktiske og erfaringsbaserte tilnærmingen i denne boken større grad var integrert med nyere forskning. Det finnes for eksempel mye nyere forskning og oversiktsartikler som omhandler flyktningers psykiske helse som med fordel kunne vært henvist til.

Det er en del gjentakelser i boken, for eksempel om viktigheten av god tolketjeneste eller samarbeid i team, og det er mulig at forfatteren forventer at dette er en bok som ikke leses sammenhengende, men hvor en heller slår opp på aktuelle temaer.

Boken er tankevekkende, fordi den får fram det spesielle med å arbeide med flyktninger samtidig som den understreker det allmenne. Forfatteren fremhever at det er fastlegens ansvar å arbeide med flyktninger og asylsøkere, samtidig sier hun at det bør være en spsjaltjeneste og at det ikke passer inn i et stykkprisfinansiert fastlegesystem. Dette åpner for en interessant diskusjon, både om hvordan dagens system fungerer, hvilke krav det stiller til ledere og ansatte og hvordan det ideelt burde være.

Etter å ha lest boken stiller vi flere spørsmål om i hvilken grad dette er arbeid for en vanlig fastlege, eller om vi bør arbeide for å få team av fast ansatte helsearbeidere som primært tar seg av disse gruppene. Vi sitter også igjen med en fornemmelse av at flyktning- og asylomsorg kanskje burde være en egen subspecialitet eller videreutdanning innenfor allmennmedisin, samfunnsmedisin og psykologi. Alle primærleger og psykologer bør vite noe om dette feltet og bidra til at alle får det behandlingstilbud de har behov for, men spørsmålet er om det er nok hvis man skal gjøre en god jobb med spesielt vanskeligstilte og derfor tidkrevende grupper.

Helsetilsynet påpekte i 2004 mangler i en rekke kommuner i forhold til asylsøkere med alvorlige psykiske problemer, koordinering av tilbud, kompetanseutvikling for helsepersonell og ikke minst informasjon om og tilgang til helsetjenestetilbudet snarest mulig etter bosetting. Denne boken vil kunne være med på å gi nødvendig kompetanse for at også disse gruppene skal få de tjenester de har behov for.

Anbefalinger fra UNHCR vektlegger en helhetlig tilnærming til asylsøkere og flyktningers situasjon, inkludert behovene for å ivareta fysisk helse, psykososial støtte, ernæring, skole, familiegjenforening, repatriering, personlig frihet og sikkerhet. Denne boken er preget av nettopp et slikt helhetlig helse- og menneskesyn, i tillegg til at den gjennomsyres av genuin respekt, medmenneskelighet og omsorg. På tross av noen innvendinger gleder det oss at det er kommet en ny samlet fremstilling av de utfordringer som helsetjenesten står overfor i behandlingen av flyktninger og asylsøkere. Vi anbefaler den varmt til studenter og alle yrkesgrupper, ikke minst dem som sjelden arbeider med flyktninger, eller som synes det er vanskelig. Boken vil også være nyttig for helse- og sosialarbeidere som arbeider med flyktninger og asylsøkere til daglig. Den har dessuten mye informasjon som er anvendelig for helsearbeidere som arbeider i med innvandrere som ikke er flyktninger eller asylsøkere.